

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/178582,103-lata-temu-Polska-uzyskala-dostep-do-Baltyku.html>
27.04.2024, 08:27

103 lata temu Polska uzyskała dostęp do Bałtyku

Data publikacji 09.02.2023

10 lutego 1920 r. w Pucku odbyły się symboliczne zaślubiny Polski z Morzem Bałtyckim. Tym samym potwierdzono wykonanie jednego z punktów postanowień Traktatu Wersalskiego, przyznającego Polsce dostęp do morza w postaci ponad 140-kilometrowego odcinka wybrzeża. Aktu zaślubin dokonał jeden z najbardziej zasłużonych polskich dowódców, współtwórca Błękitnej Armii - gen. Józef Haller.

Ceremonię zaślubin poprzedzał pochód polskich wojsk przez Pomorze. Po ponad 120 latach niewoli do macierzy powracały kolejne miasta. Pochód wojsk polskich stanowił realizację decyzji podjętych na konferencji paryskiej i zawartych w traktacie wersalskim. **Ratyfikowany 10 stycznia 1920 r. traktat ostatecznie potwierdzał zachodnie i północne granice odrodzonej Polski. Zgodnie z jego zapisami, Polska miała otrzymać dostęp do Morza Bałtyckiego.**

Zaślubiny Polski z morzem. Kadr z filmu Niezwyciężeni

Zadanie przejęcia kontroli nad ziemiami Pomorza otrzymali żołnierze gen. Józefa Hallera (Front Pomorski) i gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego (Front Wielkopolski). Sam **proces przejmowania Pomorza rozpoczął się 17 stycznia 1920 r., zajęciem miasta Golubia** przez grupę wojsk wydzielonych z Frontu Pomorskiego. Następnego dnia wojsko polskie wkroczyło do jednego z najważniejszych centrów regionu – Torunia. 21 stycznia 1920 r. gen. Haller opublikował odezwę do mieszkańców Torunia ogłaszając przyłączenie Pomorza do Polski: *Przed Wami dzisiaj otwiera się epoka nowego życia i świetności nowego wieku złotego Zygmunatów i Batorych, kiedy Wisła i nasze morze staną się znowu łącznikiem Polski z całym światem. Cała Polska w tym dniu radosnym oddaje hołd mieszkańcom tej ziemi za ich niezłomność, hart ducha, wielkie cnoty obywatelskie, wytrwałość w twardej narodowej służbie.* 20 stycznia wojska Dowbora-Muśnickiego weszły do Bydgoszczy.

Pomiędzy 25 a 31 stycznia wojska Frontu Wielkopolskiego przejęły: Świecie, Tucholę,

Chojnice i Brusy. Natomiast Oddziały Frontu Pomorskiego od 25 stycznia do 9 lutego przejęły: Laskowice, Skórcz, Gniew, Pelplin, Starogard, Tczew, Kościerzynę, Kartuzy, Wejherowo, Jastarnię i Hel.

Zwieńczeniem marszu hallerczyków stała się zorganizowana na 10 lutego 1920 r. w Pucku uroczysta ceremonia „Zaślubin Polski z Morzem”. Obyła się uroczysta msza święta. Ksiądz Józef Wrycza wygłosił patriotyczne kazanie. Duchowni poświęcili polską banderę, którą podniesiono na maszcie jako znak objęcia straży na Bałtyku przez polską Marynarkę Wojenną. W uroczystościach udział wzięli najwyżsi dostojnicy państwowi m.in.: Wincenty Witos, Stanisław Wojciechowski, Ignacy Daszyński, Maciej Rataj, gen. Józef Haller, kontradmirał Kazimierz Porębski, gen. Kazimierz Sosnkowski, delegacje z Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch. Przybyła również istotna reprezentacja Pomorzan, Kaszubów, w tym wojewoda pomorski Stefan Łaszewski, wybitni działacze ruchu polskiego z puckiego powiatu (Antoni Abraham, Antoni Miotk i Teofil Baniecki) oraz liczni mieszkańcy z regionu i Polski.

Po latach gen. Haller wspominał uroczysty moment zaślubin w następujący sposób: *Po mszy św., przy salutach armatnich i odegraniu hymnu polskiego, morska bandera polska wzniosła się na maszt. Dotychczas strażnik wybrzeża, rybak kaszubski z jedyną bronią, wiośłem u boku, oddawał straż w ręce marynarza polskiego. Stojąc pod banderą, oświadczyłem w krótkim przemówieniu, żeśmy wrócili nad morze i że Rzeczpospolita Polska staje się znów władczynią na swoim Bałtyku, na znak czego – zaślubin Polski z Bałtykiem – rzucam w morze pierścień ofiarowany przez polską ludność Gdańska, który znów będzie polskim.*

Na odzyskanych terenach powołane zostało do życia województwo pomorskie. Jego stolicą został Toruń.

Polska odzyskała dostęp do Morza Bałtyckiego na odcinku 147 km: brzeg Półwyspu Helskiego - 74 km, morze otwarte - 24 km i brzeg Zatoki Puckiej - 49 km. W jej granicach nie znalazł się jednak żaden większy port. Gdańsk, został Wolnym Miastem, pozostającym pod nadzorem Ligi Narodów.

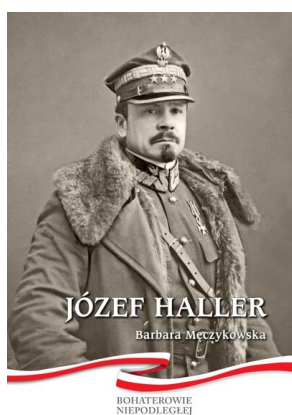
***

Zachęcamy do zapoznania się w portalu IPN przystanekhistoria.pl z artykułem Mirosława Golona, [Powrót Pomorza do Polski](#); z artykułami autorstwa Krzysztofa Kaczmarskiego, Wojciecha J. Muszyńskiego, Rafała Sierchuły [Rodzina, młodość i działalność niepodległościowa Błękitnego Generała](#), [Od Legionów do Polskiego Korpusu Posiłkowego](#) oraz z artykułem [Błękitny Generał w wojnach o granice](#).

Polecamy też album oraz wystawę, do pobrania w wersji cyfrowej, Kamili Churskiej-Wołoszczak i Barbary Męczykowskiej, [Należy stworzyć niepodległe państwo polskie \(...\) z wolnym dostępem do morza. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918–1920](#). Album zawiera ponad 130 zdjęć oraz plakaty, ulotki i mapy. Składa się z 13 rozdziałów w układzie

chronologiczno-rzeczowym, przedstawiających najważniejsze aspekty odzyskania niepodległości na Kujawach i Pomorzu.

Do pobrania w formacie pdf jest broszura z serii [Bohaterowie Niepodległej – Józef Haller](#) autorstwa Barbary Męczykowskiej. Broszura przedstawia szczegóły wychowania patriotycznego przyszłego generała, zdobywania przezeń wykształcenia, kolejne etapy kariery wojskowej, a także jego aktywność społecznikowską. Ukoronowaniem tych działań jest Błękitna Armia i zaślubiny Polski z morzem, a następnie Armia Ochotnicza. Jest też mowa o niełatwym okresie dwudziestolecia międzywojennego i późniejszym życiu na uchodźstwie.

Do pobrania jest również biograficzna wystawa elementarna przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Gdańsku - [Józef Haller](#).

W 2018 r. IPN wydał książkę pt. [Generał Józef Haller 1873–1960](#), pod red. Krzysztofa Kaczmarskiego, Wojciecha J. Muszyńskiego, Rafała Sierchuły. *Józef Haller to nie tylko legendarna Błękitna Armia, powrót Kresów, historyczne zaślubiny z Bałtykiem czy Armia Ochotnicza w 1920 r., ale całe życie poświęcone Polsce. To także służba parlamentarna w II Rzeczypospolitej, wspieranie jej odbudowy oraz działalność na emigracji po 1939 r. i chrześcijański wymiar świadectwa Hallera.*

{GALERIA:821989}

W 2019 r. IPN wydał książkę pt. [Pomorscy Ojcowie Niepodległości. Historia i pamięć](#), pod red. Krzysztofa Drażby. Książka prezentuje życiorysy wybitnych polskich patriotów

działających na rzecz niepodległości i polskości Pomorza do końca wieku XIX oraz polskich gdańszczan w Wolnym Mieście Gdańsku. W publikacji zamieszczono 33 biogramy. Wśród opisanych postaci znaleźli się m.in. Antoni Abraham, ks. Feliks Bolt, Józef Haller, ks. Józef Wrycza, Balbina i Michał Bellwonowie, Alf Liczmański i wielu innych. [Publikacja bezpłatna do pobrania.](#)

Dla nauczycieli i uczniów IPN przygotował ćwiczenia i komiks o gen. Józefie Hallerze ([do pobrania](#)). Materiał edukacyjny opracowała dr Barbara Męczykowska (IPN Gdańsk). Karty pracy od strony graficznej przygotował Piotr Wiejak (Delegatura IPN Bydgoszcz). Autorem komiksu jest Krzysztof Wyrzykowski.

W grudniu 2018 r. wyszedł numer „Biuletynu IPN” zatytułowany [„Rzeczpospolita morska”](#)

[\(do pobrania\)](#). Opowiadamy w nim o Gdyni, która stała się oknem na świat międzywojennej Polski.

